

ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب

امید مبارکی*

دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.

رضا الهویردیزاده

استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.

سمیرا ملکیان

دانش آموخته جغرافیا برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه مراغه، مراغه، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۱۹

چکیده

در حال حاضر شهرها به مثابه موجودات زنده، نیازمند سرزندگی و نشاط هستند. خلق و ارتقای سرزندگی در یک فضای شهری، مستلزم همسو بودن ویژگیهای فضا در پاسخگویی به نیازهای شهروندان بوده که به نوبه خود می‌تواند افزایش حضور مستمر و کیفیت زندگی آنها را به دنبال داشته باشد. در واقع سرزندگی یکی از مهمترین نیازهای شهرها می‌باشد که با توسعه شهرنشینی و آسیب‌های اجتماعی-اقتصادی و محیطی اهمیت آن روز به روز افزایش می‌یابد. در همین راستا، در این مطالعه به بررسی مؤلفه‌های سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب به عنوان یکی از شهرهای بزرگ استان کرمانشاه پرداخته شده است. نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه‌ها از فرمول کوکران و همچنین برای پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم افزار SPSS و آزمون‌های آماری T-test، تحلیل واریانس، مدل سوارا و رگرسیون گام به گام استفاده گردیده است. هم‌چنین، جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از روش کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. نتایج حاصل از بررسی مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب نشان‌دهنده این بود که مؤلفه‌ی اجتماعی با میانگین ۲/۹۴ دارای بیش‌ترین رتبه بوده است و بعد از آن مؤلفه‌ی محیطی در رتبه‌ی دوم با میانگین ۲/۶۵ قرار دارد و کالبدی-عملکردی در رتبه‌ی سوم با میانگین ۲/۴۲ و همچنین مؤلفه‌ی اقتصادی با میانگین ۲/۳۰ آخرین رتبه را به خود اختصاص داده است که این نتایج نشانگر سهم بسزای مؤلفه‌های اجتماعی و محیطی در سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب می‌باشد و کمترین اثرگذاری در سرزندگی این شهر مربوط به مؤلفه‌ی اقتصادی و اشتغال است.

واژگان کلیدی: فضاهای شهری، کیفیت فضاهای شهری، سرزندگی، اسلام‌آباد غرب.

مقدمه

کیفیت محیط شهر اساساً یک مفهوم چند بعدی بوده و شامل ابعاد فیزیکی، فضایی، اقتصادی، اجتماعی و محیط زیست شهری می‌شود. بر این اساس، کیفیت محیط شهری می‌تواند بر روابط اجتماعی و اقتصادی شهروندان تاثیرگذار باشد. افراد بر اساس منافع خود، ارتباطات اجتماعی را شکل داده و بر اساس توقعات، هنجارها و نقش‌های معین خود، به آن می‌پردازند (Hatami and Zakerhagigi, 2017). با پیشرفت شهرها و صنعتی شدن آنها در قرن حاضر به خصوص شهرنشینی در کلانشهرها باعث بوجود آمدن ناهنجاری‌های زیادی شده است (Yaghfouri and Kashefidoost, 2018). و شهرنشینی به عنوان پدیده‌ای که در اثر تداخل جنبه‌های مختلف و ضروری زندگی مدرن، مظهر شبکه‌ای از روابط پیچیده اجتماعی شده است، بستر و شکل دهنده بسیاری از چالش‌های اساسی از جمله خشونت، ناامنی، بهره‌کشی و فقر در زندگی شهروندان است (Pakzad and Sour, 2015). بدون شک دنیای پیش روی ما دنیایی است که شهرها فضاهای اساسی سکونت را برپا می‌کنند و در یک زمان مرکز رقابت و باهم زیستن شهروندان با تمامی اسباب و مکانیسم‌های سازمانی‌اش است (Rafeeiy et al, 2013). فضاهای شهری از زمان‌های قدیم در معماری و شهرسازی ایرانی اثر گذاری زیادی داشته‌اند (Hosseinzadeh and Moeini, 2020). یک فضای شهری سرزنده، فضایی است که در آن حضور تعداد قابل توجهی از افراد و تنوع آنها (به لحاظ سن و جنس) درگستره زمانی وسیعی از روز که فعالیت‌هایشان عمدتاً به شکل انتخابی یا اجتماعی بروز می‌یابد، دیده می‌شود. عرصه‌های شهری به مثابه بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و جنسی و اجتماعی، محیطی امن، سالم و پایدار و جذاب را برای همه افراد آماده نماید و پاسخگوی نیاز تمام گروه‌ها و قشرهای جامعه باشد. گوناگونی افراد، رفتارها، کاربری‌ها و فعالیت‌ها از مهم‌ترین عوامل تقویت سرزندگی می‌باشد (Babaeiagdam et al, 2016). لذا، محیط سرزنده باید عناصر سرزندگی که همان مبلمان و المان‌های شهری می‌باشند، را در فضای خود جا دهد. زیرا، نقش اصلی مبلمان شهری در سطح خیابان‌ها و فضاهای شهری ایجاد مکان‌هایی می‌باشد که زبان ناطق هویت انسان و منظر شهری مطلوب، باشد. تاکنون به سرزندگی محیط‌های شهری در مطالعات، تحقیقات و پروژه‌های طراحی شهرهای جدید در ایران چندان توجه نشده است. شهرها به عنوان مهم‌ترین ثمرات سیاسی، تکنولوژیکی، هنری، فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی انسان محسوب می‌گردند و فضاهای شهری از اساسی‌ترین قسمت‌هایی می‌باشند که شهر را شکل می‌دهند و به شکل‌پذیری هر چه بهتر مبلمان و کالبد شهر کمک می‌نمایند. در این میان توجه به آسایش روانی و جسمانی انسان حائز اهمیت است. توسعه‌ی شهرهای امروزی عموماً این نکته را قربانی رشد و پیشرفت فیزیکی آن نموده‌اند. امروزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها در طراحی فضاهای عمومی شهر، سرزنده بودن این مکان‌ها می‌باشد که باعث پایداری و ثبات حضور شهروندان می‌شود. گوناگونی کاربری‌ها را یکی از مهم‌ترین عوامل در جذب افراد به این مکان می‌توان دانست. لذا، به تنهایی نمی‌تواند باعث ایجاد سرزندگی و پویایی فضا بشمار

آید. از دیگر عوامل تاثیرگذار بر سرزندگی یک فضای شهری عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، محیطی را می‌توان بر شمرد (Khorasanizadeh, 2019). سرزندگی شهری به معنای تحقق رابطه دوسویه بین شهر و شهروند است تا زمانی که انسان و مقاصد انسانی نادیده گرفته شود، شهر به عنوان عاملی که سلامت روابط شهروندان را ضمانت می‌کند. شکل-گیری این ارتباط و رابطه به صورت یک باره شکل نمی‌گیرد. بلکه نیازمند برنامه‌ریزی و در نظر گرفتن تصمیم‌های مدیریت شهری است. سرزندگی شهری محصول به هم پیوستن مجموعه‌ای از اقدامات برنامه محور است، این سلسله مراتب از بالاترین تا پایین‌ترین سطوح آن نیازمند یکپارچگی نظام مدیریت شهری و هماهنگی عملیاتی اجرای آن است، ایجاد این سرزندگی مستقیماً مستلزم ایجاد کیفیت و در نظر گرفتن آن در کلیه سطوح است و باید محور کار قرار گیرد. یک نظام برنامه محور که ذاتاً به کیفیت محیط و مبلمان فضای شهری اهمیت می‌دهد و آن را اساس کار خود قرار می‌دهد باید پیش زمینه‌ی سرزندگی شهری قرار گیرد (Farazmand and Sehzadeh, 2013) در واقع، هدف نهایی ایجاد سرزندگی شهری، ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان است و با ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی مرتبط است. امروزه تأمین نشاط و سرزندگی شهری به یکی از دغدغه‌های اصلی نظام مدیریت به‌ویژه در کشورهای در حال-توسعه تبدیل شده است در حال حاضر، برنامه‌های توسعه شهری کشورمان با تفکرات مدرنیستی و جزءنگر در دهه‌های گذشته سبب شده تا شهر به مثابه موجودی زنده، شادابی و سرزندگی خود را از دست داده است و در گسستی عمیق با سنت گذشته خود، خودرو مدار و بر مبنای تسهیل هر چه بیشتر حرکت سواره بوده و آن‌چنان‌که باید به فضاهای شهری و اهمیت آنها در ایجاد سرزندگی و پویایی شهری و ارتقای کیفیت‌های محیطی توجه نشده است. در این میان شهر اسلام‌آباد غرب مستثنی از دیگر شهرهای کشور نبوده به‌عنوان دومین شهر پرجمعیت استان کرمانشاه و یکی از شهرهایی که با افزایش جمعیت شهری روبرو بوده و این امر با برهم خوردن تعادل میان جمعیت و امکانات، باعث عدم ایجاد حس مکان و در نتیجه عدم شکل‌گیری فضاهای جمعی سرزنده را موجب شده است؛ متأسفانه، امروزه به دلایل گوناگون در شهر اسلام‌آباد غرب به ایجاد فضاهای سرزنده توجه نمی‌شود زیرا جایگاه چنین فضاهایی به‌درستی تعریف نشده است. در آفرینش سرزندگی شهرها ساکنان نقش کلیدی دارند. اما، خود ساکنان نسبت به این موضوع بی‌تفاوت هستند یا از آن آگاهی ندارند از طرفی فضاهای عمومی شهری، بدون هیچ‌گونه بار فرهنگی و اجتماعی به حیات خود ادامه می‌دهند و این امر باعث تشدید بحران هویت و عدم سرزندگی در آنها شده است. اما سوالات اصلی این پژوهش

عبارتند از:

- ۱- سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب در شاخص‌های اقتصادی چگونه است؟
- ۲- آیا شهر اسلام‌آباد غرب به لحاظ اجتماعی از سرزندگی مطلوبی برخوردار است؟
- ۳- شهر اسلام‌آباد غرب به لحاظ شاخص‌های محیطی چه وضعیتی دارد؟
- ۴- آیا شهر اسلام‌آباد غرب در بعد کالبدی و عملکردی وضعیت مطلوبی دارد؟

پیشینه تحقیق

(Habibi et al, 2016) در پژوهشی با عنوان سنجش و ارزیابی سرزندگی فضاهای عمومی شهری و نقش آن در ارتقای کیفیت زندگی جوانان، مورد شناسی: خیابان نظرشرقی شهر اصفهان، با استفاده از روش کتابخانه‌ای و تحلیلی توصیفی همچنین تکنیک تحلیل رگرسیونی چند متغیره سلسله مراتبی به این نتیجه رسیدند که؛ میانگین امتیاز ۳/۳۷ سرزندگی خیابان نظرشرقی بوده که بیشتر از میانه‌ی نظری است و سرزندگی این خیابان در حد خوبی ارزیابی شده است. امتیاز بعد سرزندگی اقتصادی در خیابان نظرشرقی اصفهان با ۴/۴۳ بیشتر از امتیاز بعد سرزندگی اجتماعی ۳/۱۴ و سرزندگی محیطی (۳) است. همچنین با افزایش تحصیلات درک سرزندگی فضای شهری نیز افزایش یافته است. در پایان با بحث پیرامون نقش سرزندگی فضاهای شهری در کیفیت زندگی جوانان، پیشنهادهایی برای ارتقای کیفیت سرزندگی فضای شهری ارائه شده است.

(Sadegian and Mousavi, 2017) در مقاله‌ای با عنوان ارتقا سرزندگی شهری با رویکرد توسعه پایدار اقتصادی اقتصادی (مطالعه موردی: شهر چالوس) با استفاده از روش توصیفی تحلیلی و به کار گیری مدل سوات به این نتیجه رسیدند که؛ بعد اقتصادی در رسیدن به سرزندگی بافت مرکزی شهر چالوس نقش بسزایی دارد که در پی آن جذب توریست و گردشگر، استفاده بیشتر مردم از آن قسمت و... و در نتیجه افزایش رضایت شهروندان را به همراه دارد .

(Hataminezhad et al, 2018) در پژوهشی به بررسی نقش فضاهای عمومی در سرزندگی شهری (نمونه - ی موردی: پارک لاله تهران) پرداختند، نتایج به دست آمده از آزمون T تک نمونه‌ای نشان می دهد، بر اساس نظرات شهروندان میانگین به دست آمده در بین این شاخه‌ها شاخص زیبایی شناسی با میانگین ۳ از ۴ دارای وضعیت بسیار مناسبی است و در مقابل شاخص روشنایی با میانگین ۲/۳ از ۳ در وضعیت نامطلوبی قرار دارد . در نتیجه برای افزایش سرزندگی شهری توجه ویژه‌ی مسئولان شهری در جهت رفع کمبودهای فضای عمومی ضرورت می یابد.

حسین زاده و صفر علی زاده (۱۳۹۹) به سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های سرزندگی شهری از منظر شهروندان در شهر ارومیه پرداختند، نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهری در شهر ارومیه با استفاده از دو مؤلفه‌ی تحصیلات و مدت سکونت در منطقه رابطه‌ی معنادار وجود دارد. یافته‌های دیگر نشان داد در بین مؤلفه‌های مورد مطالعه، بعد اجتماعی با میانگین (۳/۰۱) دارای بیشترین رتبه بوده و پس از آن به ترتیب بعد فضایی (۲/۵۳) در رتبه‌ی دوم، بعد اقتصادی (۲/۱۴) در رتبه‌ی سوم و بعد تجربی (۲/۱۰) در رتبه‌ی چهارم قرار دارد. در نهایت می‌توان نتیجه‌گیری کرد که وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری از نظر شهروندان به صورت یکسان نبوده است. (Jalaluddin and Oktay, 2011) در پژوهش خود به تحلیل و بررسی «فضاهای عمومی شهر و سرزندگی: تجزیه و تحلیل اجتماعی و فضایی در خیابان‌های شهرهای قبرس» و کیفیت و سرزندگی فضاهای عمومی شهر از جمله خیابان

پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیدند فضاهای سرزنده سالم تر و ایمنی و امنیت بیشتری را دارند که مردم می‌توانند بیشتر در آن با هم ارتباط بگیرند و اوقات فراغت خوبی داشته باشند. این حضور باعث جلب توجه دیگران شده و به ایجاد یک چرخه منجر می‌شود که اگر جایی جذب کننده باشد، مردم می‌آیند و اگر مردم حضور داشته باشند این مکان جذاب تر می‌شود.

(Jin et al, 2017) ، در مقاله «ارزیابی سرزندگی شهرها و شناسایی شهرهای متروکه در چین بر اساس داده‌های جغرافیایی» به بررسی و تصویرسازی شهرهای متروکه بر اساس نظریه سرزندگی شهر-ی می‌پردازد. نتایج، یک پیشرفت چشمگیری از توسعه های مسکونی و شهرهای متروکه‌ی چین را نشان می‌دهد. شواهد نشان دهنده‌ی این است که شهرهای متروکه در مناطق تازه توسعه یافته‌ی چین در حال گسترش می‌باشد. همچنین در شهرسازی مدرن چین که در قالب توسعه‌ی مجتمع‌های مسکونی خود را نشان داده است سرزندگی شهری دیده نمی‌شود به طوری که شهروندان با فضا های بی روح و مرده‌ی شهری روبرو می‌شوند و تفاوت چندانی از لحاظ سرزندگی بین مناطق جدید و قدیم شهر وجود ندارد.

(molavi et al, 2021) در مقاله‌ای با عنوان بررسی نقش پیاده راه‌های شهری در ارتقاء سرزندگی شهری و تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: پیاده‌راه مرکز شهر رشت) با استفاده از روش توصیفی- کمی و آزمونهای آماری دو جمله‌ای، همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی و تحلیل عاملی به این نتیجه می‌رسد که؛ کیفیت پیاده‌راهها بر سرزندگی شهری تأثیرگذار است. از سوی دیگر شاخص تعاملات اجتماعی بیشترین تأثیرپذیری را از شاخص سرزندگی شهری دارد که این امر خود گواه درهم تنیدگی و پیوستگی این سه شاخص و تأثیر متقابل آنها بر یکدیگر است. در نهایت به دلیل همین ارتباط و همبستگی شاخص‌های پژوهش، مدیریت شهری رشت می‌تواند با اولویت‌دادن به بهبود کیفیت کالبدی پیاده‌راه، تشویق شهروندان به استفاده از دوچرخه، افزایش دسترسی به این پیاده‌راه و برگزاری جشن‌ها و مراسم‌های مختلف سبب ارتقای شاخص‌های سرزندگی شهری و تعاملات اجتماعی در این پیاده‌راه شود.

(Hosseini and Saberi, 2022) در تحقیقی با عنوان تحلیل نقش فضاهای عمومی در ارتقاء سرزندگی محلات شهری (مطالعه موردی: محله بسنجان شهر یاسوج) با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی و آزمون‌های آماری تی-تک نمونه‌ای، همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یکطرفه و رگرسیون خطی چند گانه به این نتیجه می‌رسد که؛ محله بسنجان از نظر سرزندگی شهری وضعیت مناسبی ندارد. همچنین با تأیید وجود تفاوت در رضایت از مؤلفه‌های پژوهش؛ بعد امنیت و کالبدی به ترتیب بیش‌ترین و کم‌ترین اثر را بر سرزندگی شهری در محله مذکور داشته‌اند. با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌شود برای بهبود سرزندگی در محله مذکور توجه به بهسازی محیط‌زیست و ایجاد فضای بهداشتی تمیز، برگزاری جشن‌ها و بهبود کیفیت کالبدی پیاده‌راه‌ها و فضاهای عمومی مورد توجه قرار گیرند. در نهایت

نتایج پژوهش حاضر می‌تواند منجر به بهره‌گیری متخصصان شهری در زمینه شاخص‌های سرزندگی چه در بحث ابزارها و چه در بحث محیطی با ایجاد ساختار نظام‌مند گردد و در نهایت به سرزندگی شهری بینجامد.

مبانی نظری تحقیق

فضای شهری

فضای شهری قسمتی از بافت شهری می‌باشد که عموم مردم در ارتباط کالبدی و بصری با آن می‌باشند و نیز بستری برای فعالیت‌های انسانی و برقرای ارتباطات اجتماعی می‌باشد. در واقع فضای شهری، صفحه‌ای است که داستان زندگی جمعی مردم در آن گشوده می‌شود. هم‌چنین، فضاهای شهری عرصه اجرای کارکردهای اجتماعی می‌باشد که بسیاری از فعالیت‌های وابسته به عرصه خصوصی مثل خانواده نیز به عرصه‌های عمومی و فضاهای پیچیده سپرده شده است. فضای شهری مثل هر پدیده دیگر شامل سه مولفه کالبدی (فرم)، عملکرد و معنا می‌باشد. هر اندازه که مولفه‌های یک فضای شهری هماهنگ‌تر باشند، آن فضا موفق‌تر خواهد بود. فضای شهری هم مثل هر پدیده‌ای در جهان هستی از فرم و محتوا برخوردار است (Gadimi and Karamati, 2017). در کل، فضای شهری عنصر اصلی ساخت شهر می‌باشد که با قلب و کانون راهبردهای اجتماعی در ارتباط است. فضای شهری، فضایی مادی، با ابعاد اجتماعی و روان‌شناختی خود و شکل شهر (که شکل‌دهنده هندسه این فضا است) می‌باشد. فضایی که با تسهیل جریان شهروندان به وسیله حس تعلق انسان به مکان (فضای ساخته‌شده از جنبه کالبدی) و به اجتماع (به وسیله کنش‌های متقابل انسان‌ها با یکدیگر) حیات مدنی را به کالبد شهر تزریق می‌کند (Sarvar et al, 2017).

سرزندگی شهری

مفاهیمی همچون سرزندگی، کیفیت معاش، محیط زندگی، کیفیت مکان، ادراک همسایگی، کیفیت زندگی و پایداری که باکیفیت محیطی و احساس خوشی و خوبی مرتبط هستند با همدیگر همپوشان بوده و اغلب با عنوان واژه‌های مترادف استفاده می‌شوند اما اغلب در تقابل و تباین هستند (Kamp and Leidelmeijer, 2003). تحقیقات مفهوم سرزندگی را به طیفی از عواملی همچون کیفیت زندگی، سلامت، حس ایمنی، دسترسی به خدمات، هزینه زندگی، استانداردهای زندگی راحت، حرکت و حمل‌ونقل، کیفیت هوا و مشارکت اجتماعی مرتبط ساخته است (Kennedy, 2010). جین جکوبز ۱۹۶۱ استدلال می‌کند که زندگی در شهرها شامل فعالیت‌های عابر پیاده در خیابان‌های شهر و زندگی شهری است که به

شدت با زندگی عمومی در خیابان‌ها، میدان‌ها و پارک‌های شهری که در آن حوالی دیده می‌شود، ارتباط دارد (Zeng et al, 2018). برای سرزندگی برابری‌های گوناگونی در غرب وجود دارد از آن جمله می‌توان به Vitality ، livability ، Liveliness ، Viability اشاره کرد (Cowan, 2005). سرزندگی به معنای تمایل شهروندان به حضور فعال در محیط‌های شهری می‌باشد که موجب پررونق و شلوغ‌تر شدن فضاهای شهری و افزایش حضور شهروندان در فضاهای عمومی شهری می‌گردد (Khorasanizadeh, 2019). در لغت‌نامه شهرسازی کوان سرزندگی و زیست‌پذیری این گونه معنی شده است: سرزندگی شهر بازتابی از سطح شلوغی آن در زمان‌های مختلف روز و در بخش‌های مختلف می‌باشد؛ در حالی که زیست‌پذیری، میزبانی برای سنجش ظرفیت آن جهت جذب سرمایه برای بقاء، بهبود و تطابق نیازهای متغیر می‌باشد چارلز لاندی (۲۰۰۰) مفهوم سرزندگی را به صورتی متفاوت بررسی کرده است. ایشان سرزندگی و زیست‌پذیری را به صورت مجزا تعریف کرده است و با چهار رویکرد اصلی و به صورت موضوعی به مسئله پرداخته است و ۹ معیار تاثیرگذار را در شناسایی یک شهر سرزنده و زیست‌پذیر برشمرده است که شامل: تراکم کیفی افراد، تنوع، دسترسی، ایمنی و امنیت، هویت و تمایز، خلاقیت، ارتباط و تشریک مساعی و ظرفیت سازمانی و رقابت می‌شود (Khastou and Saeidirezvani, 2010). از نظر لینگ سرزندگی یکی از هفت محور اصلی کیفیت یک شهر می‌باشد. این هفت محور اصلی شامل سرزندگی، معنی، تناسب، دسترسی، نظارت و اختیار، کارایی و عدالت می‌باشد. ایشان سرزندگی را به این صورت تعریف می‌کند که، سرزندگی یعنی این که تا چه اندازه شکل شهر حامی عملکردهای حیاتی و نیازهای بیولوژیکی می‌باشد و از همه مهم‌تر این که چگونه بقاء موجودات را امکان‌پذیر می‌سازد. در یک تعریف دیگر سرزندگی جامعه به عنوان فرآیند ظرفیت‌سازی با هدف توسعه اقتصادی و مفهومی که هر دو موضوع رشد و توزیع را شامل می‌شود، می‌باشد. تعدادی از فاکتورهای مرتبط در این فرآیند شامل: ۱. فرصت‌های متغیر و قابل استطاعت مسکن ۲. خودکفایی کشاورزی ۳. استفاده پایدار از منابع طبیعی ۴. ایجاد اشتغال و ایجاد، جذب، ابقا و بسط تجارت ۵. سرمایه محلی ۶. حفظ جمعیت جوان و ۷. دسترسی دولت محلی و فرآیندهای تصمیم‌گیری می‌باشد (Mohammadiyeganeh, 2016). اما مولفه‌های موثر در سرزندگی شهری عبارتند از: مولفه‌های کالبدی - عملکردی، مولفه‌های اقتصادی، مولفه‌های اجتماعی، مولفه‌های زیست محیطی

روش تحقیق

نوع تحقیق کاربردی و روش آن توصیفی - تحلیلی است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی و میدانی استفاده شده است و برای تعیین حجم نمونه‌ها از فرمول کوکران و همچنین برای پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم افزار SPSS و آزمون‌های آماری T- test ، تحلیل

واریانس، مدل سوارا و رگرسیون گام به گام استفاده گردیده است. برای محاسبه حجم نمونه آماری از رابطه کوکران زیر استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = ۳۸۲$$

شکل ۱: نمودار مدل مفهومی تحقیق

Figure 1: Diagram of the research conceptual model

بررسی داده‌ها از حیث نرمال یا غیرنرمال بودن

قبل از انجام هر تحلیل آماری لازم به بررسی نرمال یا غیرنرمال بودن نمرات متغیر پژوهش می‌باشد در صورتی داده‌های تحلیل نرمال باشند از آزمون‌های پارامتریک متناسب با پژوهش بهره گرفته می‌شود اما اگر داده‌ها غیرنرمال باشند از آزمون‌های ناپارامتریک بهره گرفته می‌شود. در این پژوهش جهت بررسی نرمالیت، توزیع نمرات متغیرها از آزمون آماری کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. نتایج آزمون آماری کلموگروف-اسمیرنوف در جدول شماره ۱ ارائه شده است:

جدول ۱: آزمون آماری کلموگروف-اسمیرنوف

Table 1: Smirnov- Kolmogorov statistical test

سطح معنی داری	کلموگروف اسمیرنوف	مؤلفه پژوهش
۰/۰۰۱	۰/۱۶۴	مؤلفه اقتصادی
۰/۰۰۳	۰/۲۶۰	مؤلفه اجتماعی
۰/۰۲۰	۰/۱۰۰	کالبدی- عملکردی
۰/۰۰۱	۰/۰۷۶	محیطی

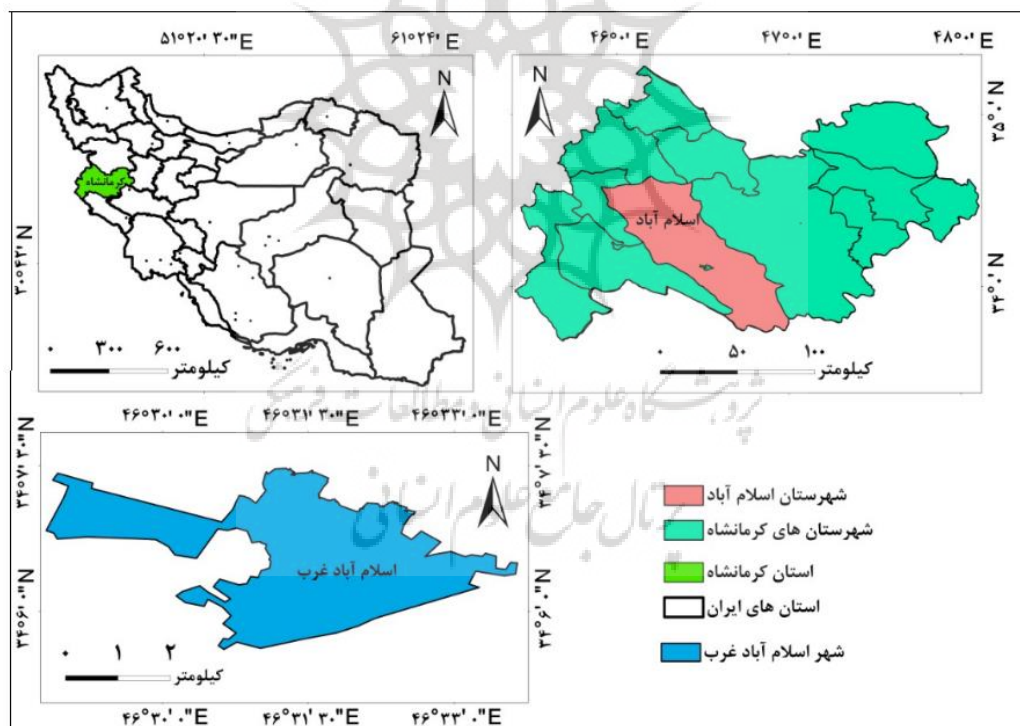
(Source: Authors, 2022)

داده‌های جدول بالا نتایج آزمون کالموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای پژوهش آورده شده است. براساس نتایج مندرج در جدول بالا، توزیع نمرات مؤلفه‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی- عملکردی و محیطی در سطح ۹۵ درصد ($\alpha = 0/05$) معنی‌دار است؛ به عبارت دیگر، با توجه به اینکه معنی‌دار بودن آزمون کلموگروف-اسمیرنوف به معنی تأیید فرض یک و نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای پژوهش می‌باشد، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که نمرات از توزیع نرمالی برخوردار هستند.

محدوده مورد مطالعه

اسلام‌آباد غرب از لحاظ تقسیمات سیاسی در استان کرمانشاه قرار گرفته است. این شهر از لحاظ جغرافیایی در محدوده ۴۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۶ دقیقه طول شرقی و ۴۱ درجه و ۳۳ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۱۷ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. این شهر ۱۶ کیلومتر مربع مساحت دارد و دارای ارتفاع ۱۳۴۸/۸ متر از سطح دریا می‌باشد. شهر اسلام‌آباد غرب در معرض جبهه‌های مرطوب مدیترانه‌ای قرار داشته و برخورد این جبهه‌ها با ارتفاعات زاگرس باعث ریزش برف و باران می‌گردد. از لحاظ وضعیت آب و هوایی براساس تقسیم‌بندی کوپن محدوده مورد مطالعه

دارای اقلیم زمستانی سرد و تابستان‌ها طولانی و گرم می‌باشد. قرارگیری محدوده مورد مطالعه در معرض جریان‌های غربی مدیترانه و شرایط پیچیده‌ی توپوگرافی سبب تنوع اقلیمی در این منطقه شده است. اسلام آباد غرب از سمت شرق با استان کرمانشاه، از شمال با شهرستان جوانرود، از غرب با شهرستان سرپل ذهاب و از جنوب با استان ایلام مرز مشترک دارد. این شهر به دلیل قرار گرفتن بر سر راه اصلی مرکز ایران، عراق و مسیر ارتباطی کرمانشاه-قصرشیرین-خسروی بسیار با اهمیت می‌باشد. مهم‌ترین منبع آبی موجود در محدوده مورد مطالعه رودخانه راوند می‌باشد (Azarandish consulting engineers, 2020) براساس آمار سال ۱۴۰۰ شهر اسلام آباد غرب دارای جمعیتی ۹۲۳۰۰ هزار نفری می‌باشد. این شهر دارای ۷ ناحیه شهرداری می‌باشد ناحیه یک با جمعیت ۱۳۶۲۱ نفر، ناحیه دو ۱۴۷۲۵ نفر، ناحیه سه ۱۳۹۷۷ نفر، ناحیه ۴ ۱۲۷۲۷ نفر، ناحیه پنج ۱۳۸۴۳ نفر، ناحیه شش ۱۲۷۵۷ نفر و در نهایت ناحیه هفت دارای ۱۰۶۵۰ نفر جمعیت دارند. سهم اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی شهر اسلام آباد غرب به ترتیب مربوط به مشاغل خدمات، کشاورزی و صنعت می‌باشد.

شکل ۲: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

Figure 2: Location of the study area.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل و یافته‌ها

ارزیابی مؤلفه اقتصادی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

همه متغیرهای مورد بررسی در جدول شماره ۲ سطح معناداری کمتر از (۰,۰۵) دارند که در نتیجه نقش این متغیرها در سرزندگی شهری در شاخص اقتصادی مورد پذیرش قرار گرفته است. به عبارتی همه متغیرها مورد نظر در مؤلفه اقتصادی سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب مؤثر بوده‌اند. هرچه میانگین‌های به دست آمده بیشتر از ۳ باشد اثرگذاری آن‌ها در ایجاد یک شهر سرزنده بیشتر بوده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

جدول ۲: ارزیابی گویه‌های اقتصادی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 2: Evaluation of economic components in Islamabad-e-Gharb using a sample t-tech test

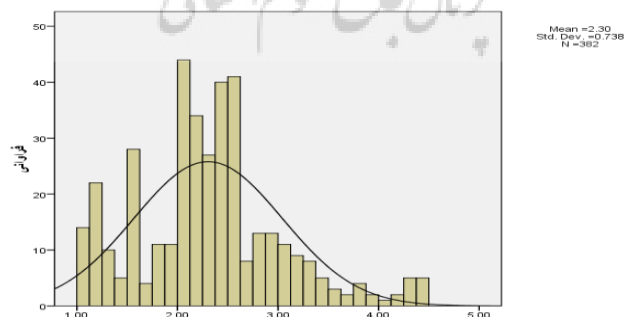
Test Value = 3					
مؤلفه‌های (شاخص اقتصادی)					
میانگین	انحراف	t آماره	سطح	اختلاف از	میزان اختلاف در سطح اطمینان
	معیار		معناداری	میانگین	۹۵ درصد
				حد پایین	حد بالا

۹۴. فصلنامه علمی - پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی - سال شانزدهم، شماره چهارم، پاییز ۱۴۰۳

-۰/۸۹۹	-۱/۰۹۶	-۰/۹۹	۰/۰۰۰	-۱۹/۹۱۶	۰/۹۸	۲/۰۱	دسترسی برابر به موقعیت‌های اقتصادی
-۰/۰۳۶	-۰/۲۵۸	-۰/۱۵	۰/۰۱۰	-۲/۵۹۷	۱/۱۰	۲/۸۵	بازار خرید مناسب و متعدد
-۰/۷۴۵	-۰/۹۳۰	-۰/۸۴	۰/۰۰۰	-۱۷/۷۵۶	۰/۹۲۲	۲/۱۶	هزینه‌های زندگی مطلوب
-۰/۵۴۸	-۰/۸۰۳	-۰/۶۸	۰/۰۰۰	-۱۰/۴۰۱	۱/۲۷	۲/۳۲	جاذبه‌ها، فضاها و امکانات لازم جهت جذب گردشگری
-۰/۲۴۹	-۰/۴۷۸	-۰/۳۶	۰/۰۰۰	-۶/۲۴۳	۱/۱۴	۲/۶۴	وجود واحدهای کار/ زندگی
-۰/۸۷۰	-۱/۰۵۷	-۰/۹۶	۰/۰۰۰	-۲۰/۳۰۹	۰/۹۲۷	۲/۰۴	دسترسی به فرصت‌های برابر جهت استفاده از منابع و امکانات
-۱/۴۵۳	-۱/۵۹۹	-۱/۵۳	۰/۰۰۰	-۴۱/۲۴۹	۰/۷۲۳	۱/۴۷	وجود شغل به اندازه کافی برای ساکنان
-۰/۶۰۲	-۰/۸۱۷	-۰/۷۱	۰/۰۰۰	-۱۲/۹۵۰	۱/۰۷۱	۲/۲۹	برابری در فعالیت‌های اقتصادی
۰/۳۶۳	۰/۱۵۰	۰/۲۶	۰/۰۰۰	۴/۷۱۵	۱/۰۶۳	۳/۲۶	مراکز متعدد عمده‌فروشی و خرده‌فروشی
-۰/۶۰۸	-۰/۸۲۶	-۰/۷۲	۰/۰۰۰	-۱۲/۹۳۶	۱/۰۸۴	۲/۲۸	وجود فعالیت‌های اقتصادی متنوع
-۰/۹۹۰	-۱/۲۰۳	-۱/۱۰	۰/۰۰۰	-۲۰/۲۴۰	۱/۰۵۹	۱/۹۰	نرخ پایین بیکاری
۰/۲۶۷	۰/۰۶۸	۰/۱۷	۰/۰۰۱	۳/۳۰۸	۰/۹۸۹	۳/۱۷	اجاره مغازه به صورت اجاره
-۰/۹۶۰	-۱/۱۱۸	-۱/۰۴	۰/۰۰۰	-۲۵/۸۸۶	۰/۷۸۸	۱/۹۶	نسبت بالای زنان در بخش‌های اقتصادی فعال
-۰/۶۳۱	-۰/۸۴۰	۰/۷۴	۰/۰۰۰	-۱۳/۸۲۱	۱/۰۴۰	۲/۲۶	وجود خدمات تجاری و تفریحی
-۰/۹۲۸	-۱/۱۶۶	-۱/۰۵	۰/۰۰۰	-۱۷/۲۶۸	۱/۱۸۵	۱/۹۵	قیمت زمین و مسکن مناسب
-۰/۶۲۱	-۰/۷۷۰	۰/۷۰	۰/۰۰۰	-۱۸/۴۱۰	۰/۷۳۸	۲/۳۰	شاخص اقتصادی

Source: Authors, 2022)(

با توجه به جدول بالا مولفه های مراکز متعدد عمده‌فروشی و خرده‌فروشی نسبت به دیگر مؤلفه‌های اقتصادی در سرزندگی شهر نقش بیشتری داشته است. و گویه اشتغال نسبت به بقیه گویا نسبت کمتری را به خود اختصاص داده است. به‌طور کل با مشاهده میانگین گویه‌ها به این نتیجه می‌رسیم که شهر اسلام آباد غرب در مولفه اقتصادی از سرزندگی مطلوبی برخوردار نیست.

شکل ۳: نمودار سرزندگی شهری در مؤلفه (اقتصادی) در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 3: Chart of urban vitality in the (economic) component in the city of Islamabad-e-Gharb

ارزیابی مؤلفه‌های اجتماعی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای همه متغیره‌های موردبررسی در مولفه اجتماعی به جز دو متغیر " حس جمعی و مشارکت در بین مردم" و " تعاملات اجتماعی مناسب بین شهروندان" داری سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بودند و سایر متغیرها در سرزندگی شهری در شاخص اجتماعی تاثیر معناداری داشتند. هر چه میانگین‌های به‌دست‌آمده مؤلفه‌ها بیشتر از ۳ باشد اثرگذاری آن‌ها در ایجاد یک شهر سرزنده بیشتر بوده است.

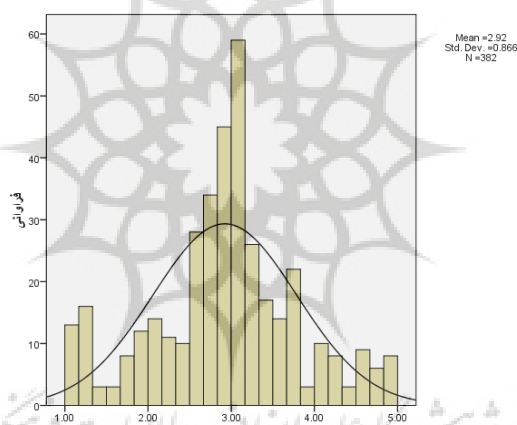
جدول ۳: ارزیابی گویه‌های اجتماعی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 3: Evaluation of social components in Islamabad-e-Gharb using a sample t-tech test

میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		Test Value = 3				مؤلفه‌های (شاخص اجتماعی)	
حد پایین	حد بالا	اختلاف از میانگین	سطح معناداری	آماره	انحراف معیار	میانگین	
۰/۹۰۵	۰/۶۸۷	۰/۸۰	۰/۰۰۰	۱۴/۳۴۳	۱/۰۸۴	۳/۸۰	احساس تعلق مکانی مردم
۰/۳۱۱	۰/۰۷۱	۰/۱۹	۰/۰۰۲	۳/۱۳۴	۱/۱۹۲	۳/۱۹	حضور فعال شهروندان در مراسم‌های عمومی
۰/۰۲۷	-۰/۲۲۱	-۰/۱۰	۰/۱۲۶	-۱/۵۳۵	۱/۲۳۳	۲/۹۰	حس جمعی و مشارکت در بین مردم
۰/۸۷۳	۰/۶۸۲	۰/۷۸	۰/۰۰۰	۱۵/۹۴۴	۰/۹۵۳	۳/۷۸	گرایش و وابستگی نسبت به عناصر و ارزش‌ها
-۰/۱۶۶	-۰/۴۱۰	-۰/۲۹	۰/۰۰۰	-۴/۶۴۹	۱/۲۱۰	۲/۷۱	صبوری مردم در برابر تخطی نسبت به ارزش‌ها
-۰/۴۸۱	-۰/۷۱۲	-۰/۶۰	۰/۰۰۰	-۱۰/۱۶۴	۱/۱۴۸	۲/۴۰	وجود امکان عمومی برای تعامل افراد
-۰/۴۸۷	-۰/۷۳۳	-۰/۶۱	۰/۰۰۰	-۹/۷۲۲	۱/۲۲۶	۲/۳۹	رعایت قوانین ترافیکی بین مردم
۰/۸۸۷	۰/۶۴۷	۰/۷۷	۰/۰۰۰	۱۲/۵۶۶	۱/۱۹۳	۳/۷۷	وجود حس امنیت در شهروندان
۰/۵۵۱	۰/۳۲۴	۰/۴۴	۰/۰۰۰	۷/۵۸۱	۱/۱۲۷	۳/۴۴	احساس امنیت از حضور در فضاها شهری
۰/۶۹۵	۰/۴۵۷	۰/۵۸	۰/۰۰۰	-۹/۴۹۶	۱/۱۸۵	۳/۵۸	احساس امنیت زنان از حضور در فضاها شهری
-۰/۳۲۹	-۰/۵۶۰	-۰/۴۵	۰/۰۰۰	-۷/۵۷۵	۱/۱۴۸	۲/۵۵	وجود زمین‌های ورزشی برای شهروندان
۰/۱۱۰	-۰/۱۳۱	۰/۰۱	۰/۸۶۵	-۰/۱۷۰	۱/۲۰۱	۲/۹۹	تعاملات اجتماعی مناسب بین شهروندان
-۰/۲۱۵	-۰/۴۴۹	۰/۳۳	۰/۰۰۰	-۵/۵۹۰	۱/۱۶۲	۲/۶۷	کیفیت مناسب امکانات آموزشی
-۰/۸۹۸	-۱/۰۹۱	-۰/۹۹	۰/۰۰۰	-۲۰/۲۲۸	۰/۹۶۱	۲/۰۱	وجود نظارت کافی بر کار اصناف
-۰/۴۴۳	-۰/۶۷۲	-۰/۵۶	۰/۰۰۰	-۹/۵۴۹	۱/۱۴۱	۲/۴۴	کیفیت مناسب امکانات بهداشتی
-۰/۷۳۰	-۰/۹۶۱	-۰/۸۵	۰/۰۰۰	-۱۴/۳۷۰	۱/۱۵۰	۲/۱۵	حضور گروه‌های اجتماعی ویژه سالمند، معلولین و کارمندان
-۰/۰۱۰	-۰/۱۶۴	-۰/۰۸	۰/۰۸۳	-۱/۷۴۰	۰/۸۶۶	۲/۹۲	شاخص اجتماعی

Source: Authors, (2022)(

با توجه به جدول شماره ۳ متغیرهای احساس تعلق مکانی مردم، حضور فعال شهروندان در مراسم‌های عمومی، وجود حس امنیت در شهروندان، احساس امنیت از حضور در فضاهای شهری خصوصاً بانوان و گرایش و وابستگی نسبت به عناصر و ارزش‌ها نسبت به دیگر مؤلفه‌های اجتماعی در سرزندگی شهر نقش موثرتری داشتند. اما گویه‌هایی مثل وجود زمین‌های ورزشی، وجود مکانهایی برای تعامل افراد و نظارت بر کار اصناف کمترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند. اما به‌طور کل می‌توان گفت شهر اسلام‌آباد غرب به‌عنوان یک شهر سرزنده در مؤلفه اجتماعی به‌طور موفق عمل نکرده است.

شکل ۴: نمودار سرزندگی شهری در مؤلفه (اجتماعی) در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 4: Chart of urban vitality in the (social) component in the city of Islamabad-e-Gharb

ارزیابی مؤلفه کالبدی - عملکردی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای تمامی مولفه‌ها در شاخص کالبدی به جز "مسیرهای جریان حرکت پیاده و ایمن" داری سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بودند و تاثیر معناداری در سرزندگی شهری در شاخص کالبدی داشتند. هر چه میانگین‌های به‌دست‌آمده مؤلفه‌ها بیشتر از ۳ باشد اثرگذاری آن‌ها در ایجاد یک شهر سرزنده بیشتر بوده است.

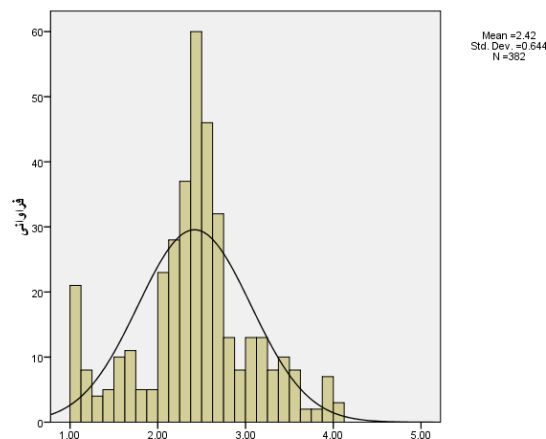
جدول ۴: ارزیابی گویه‌های کالبدی- عملکردی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 4: Evaluation of Physical and functional components in Islamabad-e-Gharb using a sample t-tech test

Test Value = 3						مؤلفه‌های (شاخص کالبدی)
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	اختلاف از میانگین	سطح معناداری	t آماره	انحراف معیار	میانگین	
حد پایین	حد بالا					
-۰/۶۴۵	-۰/۸۴۷	۰/۷۵	۱۴/۴۸۰	۱/۰۰۷	۲/۲۵	تسهیلات رفاهی متفاوت و به اندازه
-۰/۵۳۴	-۰/۷۰۱	۰/۶۲	۱۴/۵۵۶	۰/۸۲۹	۲/۳۸	وجود پارکینگ‌های مختلفی برای شهروندان
-۰/۴۶۶	-۰/۶۴۹	-۰/۵۶	-۱۱/۹۲۴	۰/۹۱	۲/۴۴	کیفیت مناسب حمل‌ونقل عمومی
-۰/۵۹۲	-۰/۷۶۴	-۰/۶۸	-۱۵/۴۷۵	۰/۸۵۶	۲/۳۲	کیفیت مطلوب مسکن
-۰/۹۶۲	-۱/۱۳۷	-۱/۰۵	-۲۳/۵۱۴	۰/۸۷۲	۱/۹۵	وجود کاربری‌های مختلط
-۰/۹۹۸	-۱/۱۳۷	-۱/۰۷	-۳۰/۱۸۴	۰/۶۹۱	۱/۹۳	وجود فضاهای شهری خوانا
-۰/۰۳۰	-۰/۲۱۳	-۰/۰۹	-۱/۴۸۵	۱/۲۰۵	۲/۹۱	مسیرهای جریان حرکت پیاده و ایمن
-۰/۰۱۷	-۰/۲۰۸	-۰/۱۱	-۲/۳۲۸	۰/۹۴۵	۲/۸۹	علائم راهنمایی مطلوب
-۰/۰۶۶	-۰/۲۵۸	-۰/۱۶۲	-۳/۳۱۹	۰/۹۵۵	۲/۸۴	دسترسی مناسب ساکنین به محل کار
-۰/۴۶۶	-۰/۶۷۵	-۰/۵۷	-۱۰/۸۳۱	۱/۰۳۹	۲/۴۳	توزیع کاربری‌های بر حسب نیاز ساکنان
-۰/۴۲۰	-۰/۵۹۶	۰/۵۱	-۱۱/۳۱۰	۰/۸۷۸	۲/۴۹	وفور کاربری‌های اداری، تجاری و خدماتی
-۰/۴۱۰	-۰/۶۱۱	۰/۵۱	-۹/۹۷۱	۱/۰۰۱	۲/۴۹	وضعیت مناسب سیستم‌های جمع‌آوری زباله
-۰/۰۶۷	-۰/۲۸۴	۰/۱۸	-۳/۱۷۱	۱/۰۸۱	۲/۸۲	تلاش شهرداری برای فراهم ساخت یک شهر پاکیزه
-۰/۵۶۶	-۰/۷۲۷	۰/۶۵	-۱۵/۸۸۰	۰/۷۹۶	۲/۳۵	وجود کافی فضاهای عمومی (میدان، پارک)
-۰/۹۳۹	-۱/۰۶۶	-۱/۰۱	-۳۱/۱۲۸	۰/۶۲۹	۱/۹۹	خدمات‌رسانی مطلوب نهادها
-۰/۶۹۳	-۰/۸۶۷	-۰/۷۸	-۱۷/۶۷۵	۰/۸۶۳	۲/۲۲	کیفیت مکان‌های فرهنگی و اوقات فراغت
-۰/۰۵۶	-۰/۲۸۹	-۰/۱۷	-۲/۹۱۱	۱/۱۶۰	۲/۸۳	وجود فناوری‌های به‌روز
-۰/۹۳۹	-۱/۰۸۷	-۱/۰۱	-۲۶/۸۶۷	۰/۸۳۷	۱/۹۹	وضعیت مناسب سیستم‌های دفع فاضلاب
-۰/۵۱۶	-۰/۶۴۶	-۰/۵۸	-۱۷/۶۳۱	۰/۶۴۴	۲/۴۲	شاخص کالبدی

Source: Authors, 2022)(

با توجه به جدول بالا هیچ‌کدام از گویه‌های در سرزندگی شهر نقش مطلوب نداشته است. و به‌طور کل می‌توان گفت شهر اسلام‌آباد غرب به لحاظ گویه‌های کالبدی و عملکردی از سرزندگی مطلوبی برخوردار نیست.

شکل ۵: نمودار سرزندگی شهری در مؤلفه (کالبدی- عملکردی) در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 5: Chart of urban vitality in the (Physical and functional) component in the city of Islamabad-e-Gharb

ارزیابی مؤلفه (محیطی) در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای تمامی متغیرهای مورد بررسی در مؤلفه محیطی به جز "نمای ساختمان‌های زیبا و جذاب" دارای سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ هستند. هر چه میانگین‌های به‌دست‌آمده مؤلفه‌ها بیشتر از ۳ باشد اثرگذاری آن‌ها در ایجاد یک شهر سرزنده بیشتر بوده است

جدول ۵: ارزیابی گویه‌های زیست محیطی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

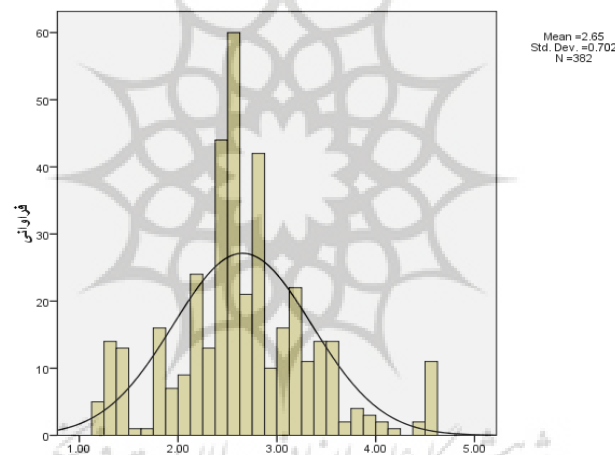
Table 5: Evaluation of environmental components in Islamabad-e-Gharb using a sample t-test

میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین		سطح معناداری	آماره	انحراف معیار	میانگین	مؤلفه‌های (شاخص محیطی)
حد بالا	حد پایین							
-۰/۴۵۴	-۰/۶۵۰	۰/۵۵	۰/۰۰۰	۱۱/۰۹۹	۰/۹۷۳	۲/۴۵	سیما و منظر شهری مطلوب	
۰/۳۷۲	۰/۱۰۹	۰/۲۴	۰/۰۰۰	۳/۵۹۹	۱/۳۰۸	۳/۲۴	وجود چشم‌اندازهای طبیعی	
-۰/۶۱۰	-۰/۸۰۹	۰/۷۱	۰/۰۰۰	-۱۴/۰۵۶	۰/۹۸۶	۲/۲۹	وجود چشم‌انداز و محوطه‌سازی مناسب	
۰/۶۴۵	۰/۴۵۴	۰/۵۵	۰/۰۰۰	۱۱/۲۹۹	۰/۹۵۱	۳/۵۵	آب‌وهوای مطلوب در طول سال	
-۰/۱۳۳	-۰/۲۹۶	-۰/۲۲	۰/۰۰۰	-۵/۱۷۵	۰/۸۱۱	۲/۷۸	مبلمان شهری مناسب	
-۰/۶۲۲	-۰/۸۴۴	-۰/۷۳	۰/۰۰۰	-۱۲/۹۷۱	۱/۱۰۴	۲/۲۷	جذابیت عناصر در شهر	
-۰/۵۵۲	-۰/۷۹۳	-۰/۶۷	۰/۰۰۰	-۱۰/۹۸۳	۱/۱۹۷	۲/۳۳	وجود عناصر مطبوع شهری	
-۰/۱۱۵	-۰/۳۰۹	-۰/۲۱	۰/۰۰۰	-۴/۳۱۳	۰/۹۶۱	۲/۷۹	نورپردازی مطلوب محیط شهری	
-۰/۳۶۲	-۰/۵۹۶	-۰/۴۸	۰/۰۰۰	-۸/۰۸۲	۱/۱۵۸	۲/۵۲	مساحت مطلوب فضاهای سبز و پارک‌ها	
-۰/۳۲۹	-۰/۵۳۵	-۰/۴۳	۰/۰۰۰	-۸/۲۶۳	۱/۰۲	۲/۵۷	جذابیت بالای فضای شهری	
-۰/۴۹۶	-۰/۶۹۷	-۰/۶۰	۰/۰۰۰	-۱۱/۷۱۳	۰/۹۹	۲/۴۰	ایجاد سایه به روی پیاده‌روها توسط درختان	

۰/۶۵۱	-۰/۸۴۱	-۰/۷۵	۰/۰۰۰	-۱۵/۵۱۹	۰/۹۴۰	۲/۲۵	وجود مکان‌های مناسب جهت پیاده‌روی
۰/۱۲۹	-۰/۰۷۱	۰/۰۳	۰/۵۷۳	۰/۵۶۵	۰/۹۹۶	۳/۰۳	نمای ساختمان‌های زیبا و جذاب
-۰/۲۷۷	-۰/۴۱۹	-۰/۳۵	۰/۰۰۰	-۹/۶۹۸	۰/۷۰۲	۲/۶۵	شاخص محیطی

(Source: Authors, 2022)

با توجه به جدول شماره ۵؛ متغیرهای وجود چشم‌اندازهای طبیعی و آب‌وهوای مطلوب در طول سال نسبت به دیگر مؤلفه‌های محیطی در سرزندگی شهر نقش بیشتری داشته است. و جذابیت عناصر در شهر و وجود چشم‌انداز و محوطه سازی مناسب و وجود محوطه‌های مناسب جهت پیاده‌روی کمترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند. و به‌طور کل می‌توان گفت شهر اسلام‌آباد غرب به‌عنوان یک شهر سرزنده در مؤلفه محیطی به‌طور موفق عمل نکرده است.

شکل ۶: نمودار سرزندگی شهری در مؤلفه (محیطی) در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 6: Chart of urban vitality in the (environmental) component in the city of Islamabad-e-Gharb

سرزندگی شهری در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

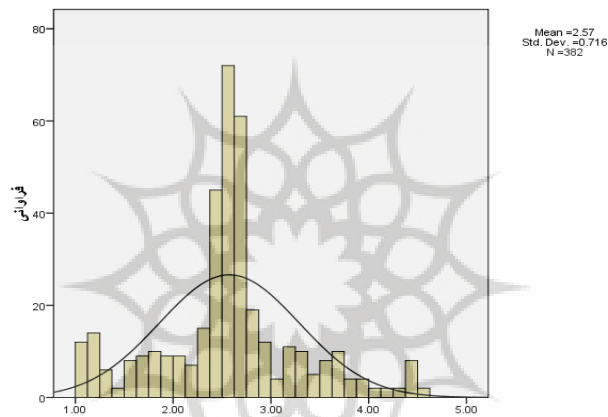
نتایج حاصل از تی تک نمونه‌ای برای سنجش وضعیت سرزندگی شهری در فضای شهر اسلام‌آباد غرب نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه‌شده (۲/۵۷) اختلاف معناداری ($P\text{-Value}=۰/۰۰۰$) وجود دارد. اما از آنجایی که مقدار محاسبه‌شده کمتر از حد استاندارد می‌باشد، نتیجه می‌گیریم تأثیر مؤلفه‌های مورد مطالعه در سرزندگی شهر مورد مطالعه در حد قابل قبول و مطلوبی نمی‌باشد.

جدول ۶: مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

Table 6: Vitality components in Islamabad-e-Gharb using a sample t-tech test

Test Value = 3						سرزندگی شهری
میانگین	انحراف معیار	t آماره	سطح معناداری	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	
۲/۵۷	۰/۷۱۶	-۱۱/۶۲۰	۰/۰۰۰	-۰/۴۳	حد پایین	حد بالا
					-۰/۴۹۸	-۰/۳۵۳

(Source: Authors, 2022)

شکل ۷: نمودار مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 7: Cart of vitality components in the city of Islamabad-e-Gharb

مقایسه مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده از تحلیل واریانس یک طرفه

در این مرحله ۴ مؤلفه سنجش سرزندگی تحقیق حاضر با استفاده از تحلیل واریانس یک طرفه با اندازه‌های مکرر باهم مقایسه شده است. بر این اساس جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که بین میانگین‌های مؤلفه‌های مورد مطالعه در شهر اسلام‌آباد غرب اختلاف معناداری وجود دارد ($P\text{-value} < 0,005$).

همان‌طور که در جدول دیده می‌شود، پایین‌ترین نمره میانگین برای شاخص اقتصادی با مقدار میانگین ۲/۳۰ و بیشترین آن برای شاخص اجتماعی با مقدار میانگین ۲/۹۲ بوده است. اگرچه اختلاف معناداری بین مجموعه از نمره‌ها به دست آمده است، با این حال لازم است اندازه اثر مشخص شود. مقدار مورد نیاز مجذور اتای تفکیکی است. مقدار به دست آمده ۰/۹۲۸ است که در رده بندی کوهن (۱۹۸۸)، ۰,۰۱ به عنوان اندازه اثر کم، ۰,۰۶ را به عنوان اندازه اثر متوسط

ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب... ۱۰۱

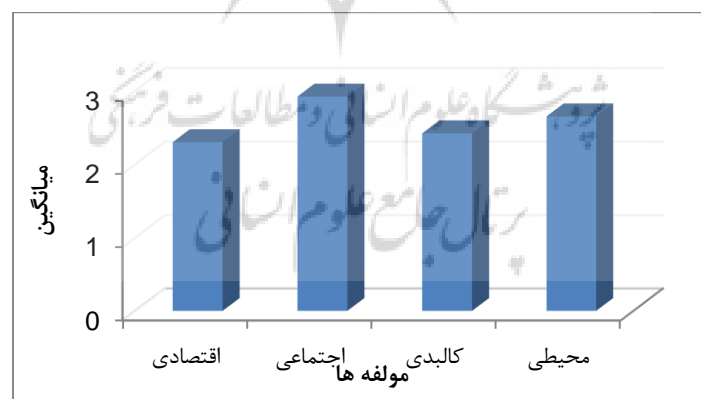
و ۰,۱۴ را به‌عنوان اثر بزرگ طبقه‌بندی می‌کند). اندازه اثر بزرگ محسوب می‌شود. به این معنا که در وضعیت موجود حدود ۹۳ درصد از کل واریانس (یا تفاوت در شاخص‌های سرزندگی) مربوط به تفاوت‌های گروهی یا تفاوت بین چهار متغیر است.

جدول ۷: آزمون واریانس یک‌طرفه برای مقایسه نمره‌های متغیرهای سرزندگی

Table 7: One-way variance test to compare the scores of vitality variables

شاخص	تعداد	میانگین	خطای استاندارد	Sig	η^2
اقتصادی	۳۸۲	۲/۳۰	۰/۰۳۸	۰/۰۰۰	۰/۹۲۸
اجتماعی	۳۸۲	۲/۹۲	۰/۰۴۴		
کالبدی	۳۸۲	۲/۴۲	۰/۰۳۳		
محیطی	۳۸۲	۲/۶۵	۰/۰۳۶		

(Source: Authors, 2022)

شکل ۸: مقایسه میانگین مولفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب

Figure 8: Comparison of the average components of vitality in the city of Islamabad-e-Gharb

شناسایی مؤثرترین مؤلفه در سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب با استفاده رگرسیون (stepwise)

به‌منظور شناسایی مؤثرترین مؤلفه سرزندگی شهری در شهر اسلام‌آباد غرب، از روش رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است. برای این منظور همه مؤلفه‌ها کامپویت گردید و سپس به‌منظور بررسی رابطه و میزان تأثیرگذاری این مؤلفه‌ها از رگرسیون چندمتغیره گام‌به‌گام استفاده شد. همان‌گونه که جدول شماره ۷ نشان می‌دهد از میان مؤلفه‌های مؤثر، مؤلفه اجتماعی با ضریب بتا ۰/۳۰۲ بیشترین تأثیر را بر شهر سرزنده داشته است. سپس به ترتیب شاخص اقتصادی با ضریب بتا ۰/۲۵۸، مؤلفه محیطی با ضریب ۰/۲۴۵ و در انتها مؤلفه کالبدی با ضریب بتا ۰/۲۲۵ بیشترین سهم را در سرزندگی شهر اسلام‌آباد داشته‌اند.

جدول ۸: متغیرهای وارد شده و سهم هر متغیر در مدل رگرسیون گام‌به‌گام

Table 8: Entered variables and the contribution of each variable in the stepwise regression model

Sig	t	بتا	خطای استاندارد	B	مدل
۰/۰۴۳	-۲/۰۳۰		۰/۰۲۹	-۰/۰۵۸	۱ متغیر وابسته
۰/۰۰۰	۹۵/۵۳۹	۰/۹۸۰	۰/۰۱۱	۱/۰۸۸	کالبدی
۰/۰۰۵	۲/۸۲۷		۰/۰۱۹	۰/۰۵۵	متغیر وابسته
۰/۰۰۰	۳۱/۹۸۷	۰/۵۹۱	۰/۰۲۱	۰/۶۵۶	کالبدی
۰/۰۰۰۰	۲۲/۵۸۷	۰/۴۱۷	۰/۰۱۸	۰/۴۰۵	اقتصادی
۰/۰۵۲	-۱/۹۴۵		۰/۰۱۳	-۰/۰۲۶	متغیر وابسته
۰/۰۰۰۰	۲۸/۹۲۲	۰/۴۱۷	۰/۰۱۶	۰/۴۶۳	کالبدی
۰/۰۰۰۰	۲۷/۰۶۲	۰/۳۴۱	۰/۰۱۲	۰/۳۳۰	اقتصادی
۰/۰۰۰۰	۲۲/۴۰۸	۰/۲۶۶	۰/۰۱۲	۰/۲۷۱	محیطی
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰۰	۳/۶۳۶	متغیر وابسته
۰/۰۰۰۰	۶/۰۱۹	۰/۲۲۵	۰/۰۰۰۰	۰/۲۵۰	کالبدی
۰/۰۰۰۰	۹/۰۵۲	۰/۲۵۸	۰/۰۰۰۰	۰/۲۵۰	اقتصادی
۰/۰۰۰۰	۹/۵۹۹	۰/۲۴۵	۰/۰۰۰۰	۰/۲۵۰	محیطی
۰/۰۰۰۰	۹/۰۷۴	۰/۳۰۲	۰/۰۰۰۰	۰/۲۵۰	اجتماعی

(Source: Authors, 2022)

ارزیابی اهمیت شاخص‌ها و معیارهای مؤثر در ایجاد شهر سرزنده با استفاده از تکنیک SWARA

با پیمودن گام‌های روش سوارا، وزن نهایی شاخص‌ها مدنظر در ستون آخر به نمایش درآمده است. همان‌طور که در جدول شماره ۹ نشان داده می‌شود از بین مؤلفه‌های سرزندگی، مؤلفه اجتماعی با وزن نهایی ۰/۳۳۸ در رتبه اول، مؤلفه محیطی با وزن ۰/۲۶۸ در رتبه دوم، مؤلفه کالبدی با وزن ۰/۲۱۷ در رتبه سوم و مؤلفه اقتصادی با وزن ۰/۱۷۷ در رتبه آخر سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب قرار گرفته است.

جدول ۹: وزن مؤلفه‌های سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب

Table 9: The weight of the vitality components of the city of Islamabad-e-Gharb

مؤلفه‌ها	اهمیت نسبی	ضریب	وزن اولیه	وزن نهایی
اجتماعی	-	۱	۱	۰/۳۳۸
محیطی	۰/۲۵۹	۱/۲۹۵	۰/۷۹۴	۰/۲۶۸
کالبدی	۰/۲۳۸	۱/۲۳۸	۰/۶۴۲	۰/۲۱۷
اقتصادی	۰/۲۲۱	۰/۲۲۱	۰/۵۲۵	۰/۱۷۷

(Source: Authors, 2022)

نتیجه گیری

شهر بارزترین نمود تمایل و نیاز بشر به منزله ی کالبدی است که به واسطه حضور و حرکت انسان جان می گیرد و به حیات خود ادامه می دهد. اگر شهر را موجودی زنده در نظر بگیریم شهر برای ادامه حیات به نشاط و سرزندگی نیازمند است، لازمه سرزندگی حضور مردم است. حیات و سرزندگی در میان جمع بودن است و آنچه به یک فضا سرزندگی می بخشد مردم و حضوری فعال و پرشور و نشاط آن ها در فضا میباشد. سرزندگی یکی از مؤلفه‌های سازنده ی کیفیت کلی طراحی شهری یک محیط است. هدف این پژوهش ارزیابی سرزندگی شهری، شهر اسلام‌آباد با تکیه بر نظر شهروندان بود. نتایج حاصل تحقیق حاکی از آن است سرزندگی شهر اسلام‌آباد غرب به‌طور کل از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. در مؤلفه اقتصادی سرزندگی تنها در گویه های مراکز متعدد عمده‌فروشی و خرده‌فروشی مطلوب ارزیابی شده است. در بعد اجتماعی گویه های احساس تعلق مکانی مردم حضور فعال شهروندان در مراسم های عمومی، وجود حس امنیت در شهروندان، احساس امنیت از حضور در فضاهای شهری خصوصاً بانوان و گرایش و وابستگی در سرزندگی شهر نقش مطلوبی داشته اند. همچنین در بعد کالبدی هیچ‌کدام از مؤلفه ها در سرزندگی شهر نقش مطلوب نداشته است. و به‌طور کل می‌توان شهر اسلام‌آباد غرب به‌عنوان یک شهر سرزنده در مؤلفه کالبدی به‌طور موفق عمل نکرده است. و در مؤلفه ی محیطی مؤلفه های وجود چشم‌اندازهای طبیعی و آب و هوای مطلوب در طول سال نسبت به دیگر مؤلفه‌های محیطی در سرزندگی شهر نقش مطلوب‌تری داشته‌اند. به طور کل نتایج حاصل از مقایسه میانگین مؤلفه‌ها نشان می‌دهد. پایین‌ترین نمره میانگین برای شاخص اقتصادی و بیشترین آن برای شاخص اجتماعی بوده

است. در ادامه تحلیل به منظور شناسایی مؤثرترین مؤلفه‌ی سرزندگی شهری در شهر اسلام آباد غرب، از روش رگرسیون گام به گام استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که از میان مؤلفه‌های مؤثر، مؤلفه اجتماعی با بیشترین ضریب بتا بیشترین تأثیر را بر شهر سرزنده داشته است. که با نتایج حاصل از تکنیک وزن-دهی سوارا مطابقت دارد. به طوری که از بین مؤلفه‌های سرزندگی، مؤلفه اجتماعی در رتبه اول، مؤلفه محیطی در رتبه دوم، مؤلفه کالبدی در رتبه سوم و مؤلفه اقتصادی در رتبه آخر سرزندگی در شهر اسلام آباد غرب قرار گرفته است. در نهایت با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها راهکارهای زیرجهت ارتقاء سرزندگی شهری در شهر اسلام آباد غرب ارائه می‌شود:

پیشنهاد‌های اقتصادی:

۱- احداث مجتمع‌های نمایشگاهی در شهر برای ارتقاء فرصت‌های شغلی، رفاه و امنیت شغلی بانوان؛ ۲- تقویت دفاتر تسهیل‌گری محله و تأکید بر الگوی کارآفرینی در این دفاتر جهت کاهش نرخ بیکاری؛ ۳- ارتقاء دسترسی به فرصت‌های برابر جهت استفاده از منابع و امکانات برای تمام شهروندان. ۴- احداث اماکن و فضاهای تفریحی و گردشگری جهت جذب شهروندان و گردشگران. ۵- ایجاد غرفه‌هایی در زمین خالی مقابل بازارچه بمبه ای جهت اسکان دستفروش‌ها و دوره‌گردهای سطح شهر. ۶- ایجاد کاربری‌های مختلط اداری- تجاری و فرهنگی- آموزشی در محله روبه روی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

پیشنهاد‌های اجتماعی:

۱- ایجاد سیاست‌های حمایتی برای حضور بیشتر افراد معلول و سالمند در فضاهای اجتماعی شهر؛ ۲- بهبود سطح آموزش و سواد در جامعه و آشنایی شهروندان به خصوص نوجوانان با حقوق شهروندی؛ ۳- ایجاد فضاهای جذاب در جهت کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی. ۴- ایجاد تسهیلات بهداشتی در حد مطلوب جهت آسایش مسافران و گردشگران. ۵- برگزاری نشست‌ها و سمینارهایی جهت آگاهی بخشی به شهروندان و برای ارتقاء کیفیت روابط و تعاملات آنها.

پیشنهاد‌های کالبدی:

۱- ارتقا تعامل بین معماری و طبیعت و برتری فضاهای سرزنده بر توده ساختمان‌ها؛ ۲- تقویت فضاهای و ساختمان‌های عمومی نظیر کتابخانه‌ها، سینماها، پارک‌ها در راستای تقویت روحیه جمعی؛ ۳- بهبود وضعیت شبکه ارتباطی و معابر در شهرها؛ ۴- ساخت پارکینگ‌های عمومی در قسمت‌های مختلف شهر جهت

ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب... ۱۰۵

دسترسی آسان تر شهروندان ۵- ایجاد فضاهایی با جذابیت بصری در سطح شهر برای ایجاد اشتیاق و سرزندگی در شهروندان ۶- ارتقای منابع مطالعاتی کتابخانه‌های عمومی سطح شهر از نظر کیفی و کمی ۷- بازگرداندن کاربری سینما احسان و سینما فرهنگیان که تغییر کاربری داده شده‌اند.

پیشنهادهای زیست محیطی:

۱- جلوگیری از یکنواختی فضاهای شهری و توجه بر زیباسازی محیطی و هویت بومی؛ ۲- تقویت وسایل نقلیه عمومی در جهت کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی؛ ۳- ایجاد روحیه شاداب در مسیرهای ارتباطی نظیر طراحی خیابانی. ۴- کاشت درختان خیابانی و گل و گیاهان معطر در بلوارها و پیاده‌روها جهت زیبا سازی سیمای شهر و ایجاد جذابیت. ۵- ساخت تابلوها و مجسمه‌ها جهت زیبا سازی و سرزندگی شهر.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- بابایی اقدم، فریدون. اقبال کورائیم، محمدرضا. عمرانی دورباش، مجتبی (۱۳۹۴). درآمدی بر شناخت عناصر مبلمان شهری. انتشارات سازمان زیباسازی شهر تهران. چاپ اول.
- پاکزاد، جهانشاه. سوری، الهام (۱۳۹۴). نورپردازی شهری و روش‌های آن، آرمان‌شهر، ۶: ۱۳-۲۰.
- حاتمی، یاسر. ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر در انتخاب فضای عمومی توسط شهروندان (مطالعه موردی: پیاده راه بوعلی سینا و اکباتان شهر همدان)، فصلنامه مطالعات محیطی هفت حصار، دوره ۶، شماره ۲۳.
- حاتمی‌نژاد، حسین. یداله‌نیا، هاجر. محمدی‌سلمانی، منصوره (۱۳۹۷). تحلیلی از نقش فضاهای عمومی در سرزندگی شهری (نمونه موردی: پارک لاله تهران)، جغرافیا و روابط انسانی، ۳۱(۳): ۴۵۴-۴۶۸.
- حبیبی، کیومرث. نسترن، مهین. مهرداد، محمدی (۱۳۹۵)، سنجش و ارزیابی سرزندگی فضاهای عمومی شهری و نقش آن در ارتقای کیفیت زندگی جوانان موردشناسی: خیابان نظر شرقی شهر اصفهان، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری و منطقه‌ای، سال ششم، شماره ۱۹.
- حسین زاده، مهدی. معینی، سید مهدی (۱۳۹۹). ارزیابی کیفی فضاهای شهری: کاربرد رویکرد کل نگر منظر در ارزیابی پروژه میدان شهدای مشهد، فصلنامه منظر، دوره ۱۲، شماره ۵۰: ۵۰-۶۱.
- حسین‌زاده، رباب. صفرعلی‌زاده، اسماعیل (۱۳۹۹). سنجش و ارزیابی وضعیت مولفه‌های سرزندگی شهری از منظر شهروندان (مطالعه موردی: شهر ارومیه)، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۱(۴۲): ۱۵۳-۱۶۴.
- حسینی، علی، صابری، علی (۱۴۰۱). تحلیل نقش فضاهای عمومی در ارتقای سرزندگی محلات شهری (مورد مطالعه: محله بنسنگان شهر یاسوج، جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۲۱ (۷): ۱۹-۳۳.
- خراسانی‌زاده، فرنوش. صابری، حمید. مومنی، مهدی. موسوی، میرنجف (۱۳۹۸). تبیین ساختاری عوامل مؤثر بر سرزندگی در فضاهای عمومی شهری اصفهان از دیدگاه شهروندان و گردشگران، جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۴(۷۲): ۱۵۱-۱۸۱.
- خستو، مریم. سعیدی‌رضوانی، نوید (۱۳۸۹). عوامل مؤثر بر سرزندگی فضاهای شهری، هویت شهر، ۴(۶): ۶۳-۷۴.
- رفعیان، محسن. مویدی، محمد. سلمانی، حسن (۱۳۹۲). سنجش احساس امنیت شهروندان با استفاده از مولفه‌های منظر شهری (نمونه موردی: محله اوین)، علوم جغرافیایی، ۲۱: ۲۳-۵۹.
- سرور، هوشنگ. صلاحی‌ساریخان‌بگلو، وحید. مبارکی، امید (۱۳۹۶). تحلیل نقش کاربری‌های تجاری در پویایی و ایجاد فضاهای جدید شهری، مطالعه موردی: مجتمع تجاری لاله پارک تبریز، پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، ۱(۱۵): ۲۹-۴۵.
- صادقیان، مازیار. موسوی، محمود (۱۳۹۶)، ارتقا سرزندگی شهری با رویکرد توسعه پایدار اقتصادی، سومین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری، موسسه معماری و شهرسازی سفیران راه مهرازی، شیراز.
- فرازمند، راحله. صحی‌زاده، مهشید (۱۳۹۲). بررسی و تحلیل مولفه‌های تأثیرگذار بر سرزندگی از دیدگاه تعاملات اجتماعی در ارزیابی عملکرد فضاهای عمومی شهر (نمونه مطالعاتی: محدوده پارکینگ شهرداری کرمانشاه)، پژوهش‌های شهری هفت‌حصار، ۶(۲): ۲۹-۴۲.
- قدیمی، درسا. کرامتی، غزل (۱۳۹۶). زندگی شبانه در کلان‌شهر با تأکید بر تأثیر عوامل فرهنگی بر فضای شهری (مطالعه موردی: مرکز فعالیت‌های نوین تهران)، مطالعات محیطی هفت‌حصار، ۲۰(۶): ۲۷-۴۰.
- محمدی‌یگانه، بهروز. چراغی، مهدی. صمدی، فواد (۱۳۹۵). ارزیابی اثرات کیفیت مسکن در سرزندگی سکونتگاه‌های روستایی دهستان خاومیرآباد، شهرستان مریوان، تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۶(۴۳): ۱۰۷-۱۲۴.

ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی در شهر اسلام‌آباد غرب... ۱۰۷

مولوی، مهرناز، حمیدی، آرمان، فریدی فشمی، عالیه، آریاسند، زهرا. (۱۴۰۰). بررسی نقش پیاده‌راه‌های شهری در ارتقای شاخص‌های سرزندگی شهری و تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: پیاده‌راه مرکز رشت). (پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، دوره ۹، شماره ۳، ۸۱۱-۹۰۸).

مهندسین مشاور شهرسازان آذراندیش (۱۳۹۹)، بازنگری طرح توسعه عمران شهر اسلام‌آباد غرب، اداره کل راه و شهرسازی استان کرمانشاه. یغفوری، حسین. کاشفی دوست، دیمین (۱۳۹۷)، ارزیابی و سنجش مولفه‌های برآمده از حق به شهر (شهر پیرانشهر)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی، سال ۹، شماره پیاپی ۳۵: ۵۷-۶۸.

References

- Babaeiagdam, F., Egbal, M., Omrani, M (2016). An introduction to the knowledge of urban furniture elements, Publications of Tehran City Beautification Organization, first edition, 1. (In persian)
- Cowan, R (2005). The dictionary of urbanism illustrated by Lucinda Rogers, preface by sir peter hall, streetwise.
- Consulting Engineers of Azarandish City Builders (2020). Revision of the urban development plan of Islamabad-E-Gharb city, General Department of Roads and Urban Development of Kermanshah Province. (In Persian).
- Farazmand, R., Sehzadeh, M (2013). Investigating and analyzing the factors affecting vitality from the perspective of social interactions in evaluating the performance of public spaces in the city (Study example: Kermanshah Municipality parking area), Haft Hesar journal of urban studies, 6(2), 29-42. (In Persian).
- Gadimi, D., Karamati, G (2017). Nightlife in the metropolis with an emphasis on the impact of cultural factors on the urban space (case study: Tehran's New Activities Center), Haft Hesar journal of environmental studies, 20 (6), 27-40. (In Persian).
- Hosseini, A., saberi, A. (2022). Analysis of the role of public spaces in improving the vitality of urban neighborhoods (case study: Bensenjan neighborhood of Yasouj city). *Geography and Urban Space Development*, 21(8), -. doi: 10.22067/jgusd.2022.78060.1233. (In Persian).
- Habibi, K., Mahin, N., Mohammadi, M (2016). Measuring and evaluating the vitality of urban public spaces and its role in improving the quality of life of young people Case study: Shargi Nazar St., Isfahan city, Journal of Geography and Urban and Regional Studies, 6(19). (In Persian).
- Hatami, Y., Zakerhagigi, K (2017). Investigating the effective factors in the choice of public space by citizens (case study: Boali Sina and Ekbatan pedestrian walkways in Hamadan city), Haft Hesar journal of environmental studies, 6(23), 1. (In Persian).
- Hataminezhad, H., Yadollahniya, H., Mohammadisalmani, M (2018). An analysis of the role of public spaces in urban vitality (case example: Tehran's Laleh Park), *Geography and human relationship*, 1 (3), 454-468. (In Persian).
- Hosseinzadeh, M., Moeini, M (2020). Qualitative assessment of urban spaces: the application of a holistic landscape approach in the evaluation of Mashhad Martyrs Square project, *Journal of Manzar*, 12(50), 50-61. (In Persian).

- Hossenzadeh, R., Safaralizadeh, E(2020). Measuring and evaluating the state of urban life components from the perspective of citizens (case study: Urmia city), journal of research and urban planning, 11(42), 153-164. (In Persian).
- Jalaladdini, S., Oktay, D. (2011). Urban Public Spaces and Vitality: A Socio-Spatial Analysis in the Streets of Cypriot Towns, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 35(2012)664 – 674.
- Jin, X., Long, Y., Sun, W., Lu, Y., Yang, W., Tang, J. (2017). Evaluating cities' vitality and identifying ghost cities in China with emerging geographical data. *Cities*. 63: 98–109.
- Kamp, V.I. and Leidelmeijer, K. (2003). Urban environmental quality and human well-being, *Landscape and Urban Planning* 65(1):5-18.
- Kennedy, R (2010) Dimensions of livability: a tool for sustainable cities, SB10 Conference held in April in Madrid, Spain.
- Khastou, M., Rezvani, N (2010). Factors affecting the vitality of urban spaces, *Hoviat shahr Journal*, 4(6), 63-74. (In Persian).
- Khorasanizadeh, F., Saberi, H., Momeni, M., Mousavi, N (2019). Structural explanation of factors affecting vitality in Isfahan urban public spaces from the perspective of citizens and tourists, journal of geography and planning, 24(72), 151-181. (In Persian).
- Mohammadiyeganeh, B., Cheraghi, M., Samadi, F (2016). Evaluation of the effects of housing quality on the vitality of rural settlements in Khaomirabad district, Marivan city, *Applied Research of Geographical Sciences*, 16(43). 107-124. (In Persian).
- Molavi, M., Hamidi, A., Faridi Foshtomi, A., & Ariapasand, Z. (2021). Evaluation of the Role of Urban Pedestrian Streets in Improving the Urban Vitality and Social Interactions (Case Study: Pedestrian Street of Rasht). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(3), 881-908. doi: 10.22059/jurbangeo.2021.319408.1465. (In Persian).
- Pakzad, J., Souri, E (2015). Urban lighting and its methods, *Journal of Arman shahr*, (6), 13-20. (In Persian).
- Rafeeiyani, M., Moayedi, M., Salmani, H (2013). Measuring citizens' sense of security using urban landscape components (case example: Evin neighborhood), *Journal of geographical science*, 21, 33-59. (In Persian).
- Sadegiyan, M., Mousavi, M (2017). Improving urban vitality with the approach of sustainable economic development, The third annual conference on architecture, urban planning and urban management research, Shiraz. . (In Persian).
- Sarvar, H., Salahi, V., Mobaraki, O (2017). Analysis of the role of commercial uses in the dynamism and creation of new urban spaces, case study: Laleh Park commercial complex, Tabriz, journal of urban ecology research, 1(15), 29-45. (In Persian).
- Yaghfour, H., Kashefidoust, D (2018). Evaluation and measurement of the components arising from the right to the city (Piranshahr city), *Journal of research and planning*, 9(35), 57-68. . (In Persian).
- Zeng, C., Yan, S., Qingsong H., Feixue S (2018). Spatially explicit assessment on urban vitality: Case studies in Chicago and Wuhan, *Sustainable Cities and Society*, July 2018, Vol.40, pp.296-306.

Assessing the Status of Vitality Components in the City of Islamabad-e-Gharb

Omid Mobaraki Samira Malekiyan*

Associate professor, Department Geography and Urban planning, University of Maragheh, Maragheh, Iran.

Reza Allahverdizadeh

Assistant professor, Department Geography and Urban planning, University of Maragheh, Maragheh, Iran

Samira Malekiyan

M.A Geography and Urban planning, Department Geography and Urban planning, University of Maragheh, Maragheh, Iran

---

Abstract

Introduction: The cities, as living beings, need vitality. Creating and promoting vitality in an urban space requires the alignment of the characteristics of the space in responding to the needs of citizens, which in turn can increase their continuous presence and quality of life. In fact, vitality is one of the most important needs of cities, which with the development of urbanization and socio-economic and environmental damage, its importance increases day by day. Urban spaces, as a platform for the life and activities of citizens, should be able to prepare a safe, healthy, stable and attractive environment for all people, taking into account the similarities and differences between people and age, gender and social groups, and respond to the needs. All groups and strata of society. The diversity of people, behaviors, uses and activities is one of the most important factors in strengthening vitality. Nowadays, one of the most important concerns in the design of the public spaces of the city is the liveliness of these places, which causes the stability and stability of the presence of citizens. In this regard, in this study, the vitality components of Islamabad Gharb as one of the major cities of Kermanshah province have been studied.

Materials and Methods: The type of applied research and its method is descriptive-analytical. To collect data, library, documentary and field studies were used, and Cochran's formula was used to determine the sample size, and Cronbach's alpha test was used for the reliability of the questionnaire. SPSS software and statistical tests, T-test, analysis of variance, Savara model and step-by-step regression were used to analyze the questionnaire data. Cochran's relation was used to calculate the statistical sample size.

Results and Discussion: The results of the research indicate that the vitality of the city of West Islamabad is not in a favorable condition as a whole. In the economic component of vitality, it has been evaluated favorably only in the items of numerous wholesale and retail centers. In the social dimension, the items of people's sense of belonging to a place, active participation of citizens in public ceremonies, the presence of a sense of security in citizens, the feeling of security from being in urban spaces, especially women, and orientation and dependence have played a favorable role in the vitality of the city. Also, in the physical dimension, none of the components have played a favorable role in the vitality of the city. And in general, the city of Islamabad West has not functioned successfully as a lively city in the physical component. And in the environmental component, the components of the presence of natural landscapes and favorable weather throughout the year have played a more favorable role in the vitality of the city than other environmental components. In general, the results of comparing the average of the components show. The lowest average score was for the economic index and the highest for the social index. In the continuation of the analysis, in

order to identify the most effective component of urban vitality in the city of West Islamabad, the step-by-step regression method has been used. The results show that among the effective components, the social component with the highest beta coefficient had the greatest impact on the vibrant city.

Conclusion: In general, we come to the conclusion that; Among the components of vitality, the social component ranks first, the environmental component ranks second, the physical component ranks third, and the economic component ranks last in the city of West Islamabad. Therefore, due to the fact that the vitality will make the citizens more cheerful. Therefore, city managers should pay special attention to vitality components, especially economic and physical-functional components.

Keywords: Urban spaces, quality of urban spaces, vitality, Islamabad-e-Gharb.

* (Corresponding Author) omidmobaraki@gmail.com

